

DE BANIER

#4 / MEI 2025 / JAARGANG 104

Denkt u al vooruit?

**WERKEN AAN
EEN WEERBAAR
NEDERLAND**

Chris Stoffer:

**“Wat er ook gebeurt,
vertrouw op God,
want Hem loopt niets
uit de hand.”**

De Grebbe
100 JAAR
— TIMMERFABRIEK —

**EXCLUSIEF
IN HOUT
SINDS 1923**

Kozijnen Deuren Maatwerk

Rhenen | de-grebbe.nl

**Spek Accountants
en Belastingadviseurs**

De financiële dienstverlener,
actief in de Randstad!

Spek Accountants
Belastingadviseurs

Krimpen aan den IJssel
0180 591581
info@spek.nl
www.spek.nl

**Ik zal in vrede tezamen nederliggen en slapen;
want Gij, o HEERE, alleen zult mij doen zeker wonen.**

Psalm 4:9

DS. J. KOMMERIE
Legerpredikant

God heeft het eerste en het laatste woord.

Ik verzoek den luisteraars dan ook om, wanneer zij straks hun legersteden opzoeken, even rustig te gaan slapen als zij dat ook andere nachten doen." Met deze woorden probeerde minister-president Colijn in een radiotoespraak de Nederlandse bevolking gerust te stellen. Dit zei hij niet in 1940, zoals vaak wordt gedacht, maar al op 11 maart 1936. Het Duitse regime van Hitler had enkele dagen daarvoor het Rijnland bezet. De expansiedrift van Nazi-Duitsland kwam toen al openbaar. Maar volgens Colijn had de Nederlandse bevolking niets te vrezen voor de toekomst. Men kon gerust gaan slapen.

Het gevaar onderkend

David lijkt aan het slot van Psalm 4 op het eerste gezicht diezelfde toon aan te slaan. Hij spreekt over een vredig slapen. Maar dit is het verschil: waar Colijn de gevaren van het regime van Hitler probeerde te minimaliseren, daar ziet David juist het gevaar aan alle kanten om zich heen. Hij sluit zijn ogen niet voor de geweldige bedreiging van zijn leven. Hij proeft de ernst van de situatie en ondergaat die met huid en haar.

Toch rustig slapen

En toch kan hij rustig gaan slapen. David heeft namelijk oog gekregen voor de juiste verhoudingen. Het kwaad kan machtig lijken, maar de HEERE is machtiger. Oog hebben voor die verhouding betekent uiteraard niet dat de angst je niet om het hart kan slaan. Want het kwaad kan geweldig tekeergaan in deze wereld en in ons eigen leven. Maar dwars door die angst heen grijpt David zich in geloof vast aan Hem, Die machtiger is.

Het eerste en het laatste woord

Gods macht wordt wel het meest zichtbaar op de Paasmorgen. Enkele dagen daarvoor leek het kwaad de machtigste partij te zijn geweest. Gods eigen Zoon was aan het kruis geslagen en had de laatste adem uitgeblazen. God leek geen partij te zijn voor de duivel en zijn macht. Maar op de Paasmorgen bleek de duivel zich te hebben vergist. Dood en graf hadden niet het laatste woord. God heeft het eerste en het laatste woord. Hij doet het echter op een andere manier dan wij gewend zijn in deze wereld. Niet door kracht en niet door geweld, maar door Zijn Geest is het geschied.

Het recht van de 'Zwakke'

In deze wereld geldt het recht van de sterkste. Een recht dat vaak een geweldige angst inboezemt. Want ben ik in die strijd wel sterk genoeg? Maar dit recht heeft zijn langste tijd gehad. Het heeft geen enkele toekomst. Dat blijkt wel op Golgotha, waar de kop van de slang is vermorzeld. Hij slaat nog geweldig met zijn staart, maar hij is tot de ondergang gedoemd. Wat wel toekomst heeft, is het recht van de Zwakke, Jezus Christus. Wie Hem in het geloof aangrijpt, zal vervuld worden met een overweldigende rust. De vrede van God, Die alle verstand te boven gaat, zal dan onze harten en zinnen bewaren in Christus Jezus. Dan kun je met heel je hart zingen:

**Ik kan gaan slapen zonder zorgen,
want slapend kom ik bij U thuis.
Alleen bij U ben ik geborgen.
Gij doet mij rusten tot de morgen
en wonen in een veilig huis.**

DIKKENBERG STAALMEESTERS

BETROKKEN ÉN BETROUWBAAR

DIKKENBERG
STAALMEESTERS

Goorsteeg 15a, 6741 TB Lunteren
T. 0318 589 428 | M. 06 2624 6856

info@dikkenberg-staalmeesters.nl
www.dikkenberg-staalmeesters.nl

échte kwaliteit,
ontworpen aan
uw keukentafel.

Maak nu een afspraak
met een van onze verkoopadviseurs
op homekeukens.nl

INHOUD

3 **Eerst het Woord**
TOCH RUSTIG SLAPEN

5 **Van de redactie**
EEN KWESTIE VAN OPVOEDING

6 **SGP nieuws**
PARTIJDAG & AFSCHIED MENNO DE BRUYNE

8 **Chris Stoffer**
WEERBAAR WORDEN EN VERTROUWEN BEHOUDEN

14 **Vanuit de Tweede Kamer**
ONRUSTIG IS ONS LAND EN DE WERELD EROMHEEN

17 **Van de voorzitter**
BOMBARDEMENT

18 **Actueel**
DE BANIER: EEN TOELICHTING

20 **Interview**
BRAND VAN RIJN, HOOGEVEEN

23 **Op Positie**
GEEN BANGMAAKSESSIE

24 **Historie**
DOMINEE ABMA, PUTTEN EN ISRAËL

27 **Infographic**
DENK VOORUIT!

28 **Opinie**
DEFENSIE VERSTERKEN, MAAR ZONDER EU-SCHULDEN

31 **Wiegeltjes**
KRINGLOPER EN STROPER

SJON VAN DER REE DOOLAARD
Eindredacteur

“DAAROM, ZIJT OOK GIJ BEREID!”

Als we het onderwijs van Jezus Zelf in Mattheüs 24 opslaan, wordt duidelijk dat de luisteraars worden opgeroepen om klaar te staan voor de toekomst van de Zoon des mensen. Bijbelgetrouwe lezers zullen waarschijnlijk ook moeten beamen dat bezorgdheid om de toekomst alleen maar wordt aangemoedigd en dat er weinig relativerends te vinden is als het gaat om onze houding en onze verantwoordelijkheid. Ook de waarschuwing tegen overbezorgdheid (Lukas 12) staat ingeklemd tussen de waarschuwing tegen de overmoed van ‘de rijke dwaas’ enerzijds en een ‘aansporing tot waakzaamheid’ anderzijds.

Al snel zal er instemming zijn voor deze geestelijke waakzaamheid. Maar ook voor het tijdelijke leven geldt dat we verantwoordelijk zijn voor een gezonde balans tussen enerzijds waakzaamheid en alertheid. Anderzijds moeten we niet doorslaan in overbezorgdheid.

Misschien was dat waarom Chris Stoffer onlangs zei: “Zorg dat je dat noodpakket *gewoon* in huis hebt.” Dat woordje ‘gewoon’ is iets wat Chris Stoffer wel vaker gebruikt, maar het geeft ook iets van een levenshouding weer: zorg voor jezelf en de mensen om je heen, omdat dit *gewoon* hoort bij je verantwoordelijkheid, maar doe dat wel in afhankelijkheid. Chris Stoffer: “Wat er ook gebeurt, vertrouw op God, want Hem loopt niets uit de hand”. Zie het als een vertaling naar de levenspraktijk van het ‘jezelf niet moedwillig in enig gevaar begeven’.

Als opvoeder van jonge kinderen, schaar ik hem maar in het rijtje van aan te leren verantwoordelijkheden, waaronder: kleine kinderen, kijk naar links, rechts en weer naar links voordat je de straat oversteekt. Grotere kinderen, wees je bewust van de gevaren op de digitale snelweg. En voor een volgende fase: wees je bewust van mogelijke gevaren die over zeestraten, elektriciteitsbanen of andere wegen op ons pad kunnen komen.

Sjon

SGP nieuws

Sociale media

Maandelijks stelt Daniëlle de Groot een overzicht samen van het parlementaire nieuws. Als u nog sneller op de hoogte wilt zijn, kunt u de SGP volgen op sociale media, YouTube of via het WhatsApp-kanaal.

Bezuiniging op Onderwijs-begroting

In een debat met minister Klever van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp vraagt senator Marc de Vries de minister waarom zij zich lijkt te verschuilen achter lijstjes: als Nederland het goed doet in het lijstje, zijn we dus goed bezig. "Nee", zegt De Vries, "een morele verplichting heeft iets absoluuts. Je moet het tegenover jezelf kunnen verantwoorden. Om moraliteit af te wegen, vergelijk je je niet met anderen."

Trek transgenderwet in

In april 2024 steunde de Kamer een NSC/SGP-motie om het wetsvoorstel voor een verruiming van de Transgenderwet in te trekken. Toenmalig (demissionair) minister Weerwind weigerde de motie uit te voeren. Hoewel kabinet-Schoof heeft aangegeven niet verder te gaan met de behandeling van de wet, hangt de wet nog altijd boven de markt. Nadat de Kamer zich deze maand nogmaals duidelijk uitsprak, is er maar één juiste uitkomst: kom binnen een maand met het intrekingsbericht voor deze wet.

Visserij

Eurocommissaris Costas Kadis bezocht op 7 april Nederland. Samen met staatssecretaris Jean Rummenie en Europarlementariër Bert-Jan Ruissen ging hij op werkbezoek in Stellendam. Eurocommissaris Kadis wil vissers toekomstperspectief bieden. Hij wil terug naar een objectieve en op feiten gebaseerde discussie. In het kader van een bredere innovatieagenda staat hij ervoor open de discussie over de pulsvisserij weer op te starten.

Christenvervolg

Belangrijk succes in het Europees Parlement. Begin april werd een resolutie aangenomen over de vervolging van christenen in de Democratische Republiek Congo. De aanleiding was het nieuws over de onthoofding van 70 christenen, gevonden in een kerk in het oosten van Congo in februari. Bert-Jan Ruissen leidde de onderhandelingen over de resolutie. Met het aannemen van deze resolutie erkent het Europees Parlement dat christenen de grootste groep geloofsvervolgden ter wereld zijn. Dat is bijzonder. Men erkent de bijzonder precaire situatie voor christenen in Congo te midden van het geweld van militieën.

Begroting Immigratie en Asiel

De asielbegroting is het fundament voor de asielplannen die binnenkort worden besproken. Op 18 maart lag de begroting voor in de Eerste Kamer. Peter Schalk wees op de onrealistische raming op de lange termijn. Het budget daalt van 9,7 miljard in 2026 naar 1,2 miljard in 2028. Een motie Schalk om een realistische lange termijnraming werd verworpen.

Geven maakt gelukkig

Wat zou u doen als u €10,- krijgt? Zelf houden, of aan het goede doel geven? Voor de podcast 'Tussen straat en staat' zijn we met deze vraag de straat op gegaan. Zien we onze naaste? Hoe denken we over ontwikkelingssamenwerking? In aflevering drie spreken we daar ook over met Chris Stoffer en Dirk-Jan Koch, hoogleraar op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Partijdag 2025 – Afscheid Menno de Bruyne

Onze jaarlijkse algemene ledenvergadering staat gepland op zaterdag 24 mei. Tijdens de partijdag wordt er afscheid genomen van Menno de Bruyne. Na afloop is er gelegenheid hem de hand te schudden tijdens een receptie.

- ▶ Locatie: NBC Congrescentrum
- ▶ Tijd: 9.30-13.00 uur (aansluitend is er een lunch)
- ▶ Aanmelden van afgevaardigden: via de afdeling of kiesvereniging.
- ▶ Bent u lid en wilt u zich als belangstellende aanmelden: mail naar info@sgp.nl.
- ▶ Kosten deelname: gratis.

Agenda

Maandag 12 mei

SGP Goeree-Overflakkee

Thema: 'Scherm uit, gezin aan!'

19.45 uur

Middelharnis, geb. GG

Woensdag 14 mei

Tijdrede SGP Neerijnen

Ds. A. Verschuure

19.30 uur

Waardenburg, geb. GG

Tijdrede SGP Maartensdijk

Ds. J. Lohuis

19.30 uur

Maartensdijk, geb. HHG

Dinsdag 20 mei

Tijdrede SGP Barneveld

Ds. A.J. van Wingerden

19.30 uur

Barneveld, Koterweg 5, geb. OGGiN

Woensdag 21 Mei

Tijdrede SGP Oldebroek

Ds. G.W.S Mulder

19.30 uur

Wezep, Azaleastraat 4, geb. HHG

Tijdrede SGP Zaltbommel

Ds. K. Visser

19.30 uur

Zuilichem, geb. HHG

Zaterdag 7 juni

Familiedag Zeeuwse

SGP-Statenfractie

10.30-14.00 uur

Middelburg, Abdij 6, provinciehuis

Zaterdag 21 juni

SGP-familiedag Apenheul

Apeldoorn

WEERBAAR WORDEN EN VERTROUWEN BEHOUDEN

**HOE KIJKT DE SGP NAAR DE
GEOPOLITIEK?**

U kent de uitspraak wel: de wereld bloedt uit duizend wonden. En dat is waar. Israël en Gaza, Rusland en Oekraïne, Iran, de Democratische Republiek Congo, Oost-Afrika, China, Europa, het Westen. Er zijn veel brandhaarden in de wereld en wij zitten er middenin. Wat moeten we er allemaal van vinden?

TEKST: CHRIS STOFFER

eigen belangen, zijn unieke ligging, grondstoffen, geschiedenis en strategieën.

Internationale organisaties

Om het reilen en zeilen in ons eigen werelddeel en het hele Westen te beschrijven, moeten we terug in de geschiedenis. Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog hebben we onze wereldorde zo ingericht dat we door allerlei internationale organisaties vrede en recht proberen te beschermen.

Recht en vrede blijven voor de SGP belangrijke drijfveren voor ons buitenlandbeleid. Daarbij zijn we ons echter wel terdege bewust dat dit, in de door onze zonde gebroken wereld, nooit ten volle gerealiseerd kan worden. Er waren echter ook optimisten die dachten dat we dit perfecte doel als mensheid wel konden bereiken. Ze spraken over 'het einde van de geschiedenis'. Na de val van de Berlijnse Muur en de ineenstorting van de Sovjet-Unie leken de liberale democratieën alle problemen op te kunnen lossen en alle wereldoorlogen te kunnen voorkomen. En ja, op een aantal oorlogen na, heerste er een relatieve rust. Het communisme de kop ingedrukt. De kilte van de Koude Oorlog was verdreven.

Onder druk

Maar, hoe zijn we dan in de situatie van vandaag beland? De geschetste verwachting bleek te naïef. Vandaag staat de internationale rechtsorde weer onder druk. Daarmee is de stabiliteit, waar Nederland zo aan hecht voor onze veiligheid en handel, weer in het gedrang. Oorlogen laaien weer op. Dreigingen van oorlogen worden gehoord. Ik noem nog twee voorbeelden:

- ▶ Christenen zijn wereldwijd de grootste vervolgte groep. Dat geldt vooral in moslimlanden en autoritaire landen. Maar God gaat door met Zijn werk. In Afrika en China groeit het aantal christenen.

- ▶ Israël wordt van vele kanten aangevallen. Is het niet met raketten, of zelfmoordterroristen, dan is het wel via politieke en juridische aanvallen, of een propagandaoorlog van haat. Maar God beschermt Zijn volk. Het volk van Israël leeft!

Nederlandse houding

Wat moet Nederland doen in dit krachtenveld? Een verstandige en verantwoordelijke koers varen, waarbij we telkens opnieuw de juiste balans zoeken tussen onze waarden, welvaart en weerbaarheid. Die balans is in de loop der jaren ingewikkelder geworden. Waar vroeger het ene vaak vanzelf het andere versterkte, moeten we tegenwoordig steeds vaker schipperen tussen idealen en belangen. Daarbij spelen onze buitenlandse betrekkingen, internationale organisaties, defensie en ontwikkelingssamen-

werking allemaal een rol. De SGP onderscheidt zich hierin met een nuchtere en consistente koers: samenwerken waar het moet, maar ook kritisch zijn waar het kan. Wij geloven dat internationale organisaties een nuttig instrument kunnen zijn, maar ze moeten altijd dienstbaar blijven aan de lidstaten en niet hun eigen macht nastreven. Het is goed om te beseffen: internationale organisaties hebben geen tovermiddel. Bij iedere crisis kijkt men meteen naar wat de VN of de EU kunnen doen, maar die verwachtingen zijn vaak hoger dan de beschikbare mogelijkheden. In 2025 zien wij steeds weer dat diplomatie tussen landen hoogtij viert en internationale organisaties niet alle verwachtingen waarmaken.

Defensie

Bij het zoeken naar de juiste balans, is defensie niet te vermijden in 2025. De NAVO-top komt deze zomer in Den Haag bijeen en de oorlog in Oekraïne gaat on-

verminderd voort. Daardoor groeit de politieke bereidheid om de defensie-uitgaven te verhogen. Tegenwoordig buitelen de partijen zelfs over elkaar heen. Ze overbieden elkaar met hogere percentages (BBP) om onze krijgsmacht op te bouwen en Oekraïne te steunen. Ineens lijkt iedereen overtuigd van het belang van een sterke krijgsmacht.

De SGP voert al jaren een pleidooi voor een verantwoorde weerbaarheid en het niet laten verwaarlozen van defensie. In de jaren 1990-2014 werd er veel te fors bezuinigd. Mede door de SGP is het tij gekeerd! Helaas moest de oorlog tussen Rusland en Oekraïne ons echt te laten ontwaken. En de definitieve aanmoediging kwam van Amerikaanse zijde: we moeten ons in Europa zelf kunnen bedruipen. Een paar jaar geleden ben ik begonnen met een wetsvoorstel om de NAVO-norm voor defensie-uitgaven als minimum vast te leggen. Dat is nodig, want het ge-

De juiste balans zoeken tussen onze waarden, welvaart en weerbaarheid.

heugen van de politiek is kort. Zodra de dreiging dooft, is de verleiding groot om opnieuw te bezuinigen. Die fout kunnen we ons niet permitteren. Als er dreiging is, moeten we (binnen de NAVO) klaarstaan om afschrikwekkend te zijn.

Ontwikkelingssamenwerking

Ook ontwikkelingssamenwerking hoort bij ons geopolitieke beleid. Als SGP spreken wij bewust over de verre naaste. Sinds het aantreden van kabinet-Schoof zet ik mij in om deze groep niet uit het oog te verliezen. Voor dit kabinet is het namelijk een blinde vlek.

Of het nu gaat om acute hulp na rampen, of om langdurige investeringen in zelfredzaamheid, het uitgangspunt moet zijn: geef goede basishulp, afgestemd op de lokale behoeften.

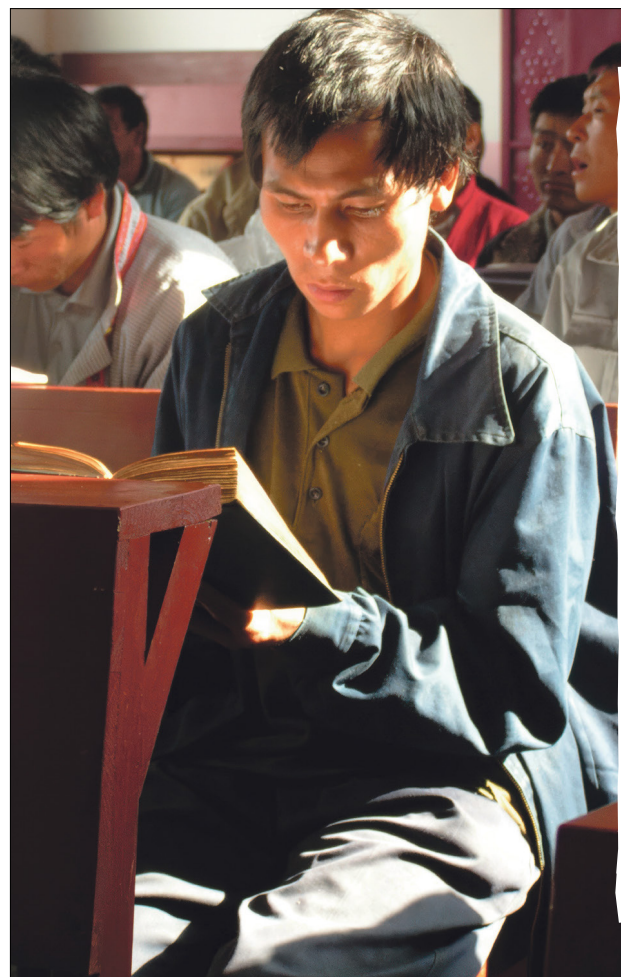
Over wat 'basishulp' precies is, verschillen de meningen nogal. Wij hebben altijd gepleit voor landbouw, voedsel en water(-beheer).

Geopolitiek

Het touwtrekken tussen landen om (politieke) doelen te bereiken, om invloed te verkrijgen.

Zachte macht

Als we het dan hebben over een 'soft power', gaat het om de niet-militaire middelen van een land om invloed uit te oefenen.

GEEF HET WOORD DOOR

Hoeveel Bijbels heeft u in huis?
In Azië is er moeilijk aan te komen!
Help het Woord verspreiden.

PROJECT 2025-9
Bijbel: € 3,50 per stuk

SCAN en DONEER

Doneer veilig en eenvoudig via **BONISA.NL** of op rekening: NL29RABO 0336 554613

50
Bonisa

Mede door de SGP is het tij gekeerd!

De huidige kabinetskoers is teleurstellend. Niet alleen wordt er fors bezuinigd op ontwikkelingssamenwerking, maar ook de koppeling met de economische groei is (voorlopig) losgelaten. Dat betekent dat onze welvaart niet langer automatisch ook ten goede komt aan hen die wereldwijd in armoede leven. Dat is pijnlijk. Nederland was jarenlang toonaangevend met het principe: als wij meer verdienen, dragen we ook meer bij aan de hulp aan onze verre naasten. Die solidariteit lijkt nu ingeruild voor eigenbelang. Natuurlijk hebben ook wij niet de illusie dat wij eigenhandig de problemen van honderden miljoenen mensen in extreme armoede kunnen oplossen. Wel willen we serieus ons steentje bijdragen. Met de slechte prioriteiten van het huidige kabinet lijken we nog maar kiezelsteentje te kunnen bijdragen.

Zachte macht

Ontwikkelingssamenwerking is meer dan alleen humanitaire hulp. Het is ook geopolitiek. Waar wij als Nederland investeren, bouwen we ook relaties op. Dit versterkt de stabiliteit in de regio's, het vermindert migratiedruk en het opent diplomatieke en economische deuren. In die zin is ontwikkelingssamenwerking ook een vorm van 'zachte macht'. Landen als China en Rusland begrijpen dit allang en investeren fors in ontwikkelingslanden – zij het met andere bedoelingen en waarden dan de onze. Als we het dan hebben over een 'soft power', gaat het om de niet-militaire middelen van een land om invloed uit te oefenen. Ook daarvan moeten we ons bewust zijn.

De balans opmaken

We leven in een gespannen tijd, in een complexe wereld, met voortdurend leed en conflict. De leugen en het onrecht lijken soms te triomferen en onantastbaar te zijn. Toch blijft onze taak onveranderd: we hebben ons in te zetten ten dienste van orde, vrede, recht en het welzijn van de naaste. Dat vraagt om keuzes die gemaakt worden in de juiste balans tussen onze waarden, onze welvaart en onze weerbaarheid. Zo wil de SGP zich blijven inzetten. ◀

UW PERSOONLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Zoals beloofd, zou ik ook terugkomen op uw persoonlijke verantwoordelijkheid. Bij al deze geopolitieke thema's wordt vaak gekeken naar wat de overheid kan doen. Maar de SGP gelooft niet dat de overheid alles kan of moet oplossen. Maatschappelijke weerbaarheid begint dichtbij huis in sterke gemeenschappen. Denk aan: gezinnen, kerken en scholen. Juist als de overheid tekorten heeft of faalt, zijn het de sociale verbanden die de klappen kunnen opvangen. Voorzieningen, zoals het bekende 72-uur-noodpakket (zie p. 27), zijn daar concrete voorbeelden van.

Maar dit gaat niet alleen over materieel en sociaal voorzien zijn. Het leven is niet maakbaar. Ik denk dat het ons altijd tot troost mag zijn dat uiteindelijk alles in Gods handen ligt. Daar ligt het ook goed. Het loopt Hem niet uit de vingers. Dus, ik denk dat we ook in dat vertrouwen mogen leven.

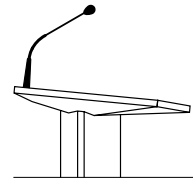
Dat we ons zorgen maken, is begrijpelijk. De situatie is zorgelijk. Er is echter geen reden om uit te gaan van acute oorlogsdreiging in Nederland. Geen paniek! Neem de zorgen vooral mee in het gebed: de zorgen voor onze situatie, maar ook de zorgen om de vrede van Jeruzalem en de vervolgde Kerk.

SINDS 1955
HUISMAN
keukens | sanitair | doe het zelf

Voltastraat 1, Alblasterdam
078 69 32 541

WWW.HUISMANKEUKENS.NL

Vanuit
de Tweede
Kamer

CHRIS STOFFER
Fractievoorzitter
Tweede Kamer

Onrustig is ons land en de wereld eromheen

Het is onrustig in de wereld en ook onrustig in ons Nederland. De handelstarieven die Trump aan de diverse landen oplegt, houden velen bezig. Het betekent ook veel voor ondernemers en consumenten binnen en buiten de Verenigde Staten.

Ook de oorlogen tussen Oekraïne en Rusland, Israël en Hamas en de onstabiele situatie in Syrië en Congo houden ons bezig en stellen ons voor vele vragen. Het geeft onrust en het kost vele mensenlevens. De panelen lijken elke keer weer te verschuiven. Het geeft onrust in het leven van mensen daar. Het zorgt ook voor vele vraagstukken in ons nationale parlement. Hoe moeten we ons verhouden tot de vele voorkomende zaken?

Stikstof en woningbouw

Binnen de Nederlandse grenzen is er ook onrust. De ministeriële commissie die op zoek is naar oplossingen voor het stikstofprobleem, is er nog niet uit. Dit geeft blijvende onzekerheid op het boerenland en ook de bouw van woningen ligt stil.

In afwachting van de voorjaarsnota

Een groot vraagstuk betreft de voorjaarsnota*. Wellicht is er op het moment dat deze Banier uitkomt meer duidelijk. Op het moment van schrijven zijn de coalitiepartijen nog in overleg. Er zijn veel vraagstukken die zijn doorgeschoven naar de voorjaarsnota.

Dit verdient onze aandacht

Als SGP hebben we onze inzet voor de voorjaarsnota helder neergezet. Het gezin verdient aandacht. Dit geldt zowel in waardering als ook in de portemonnee. Dat zou kunnen door de energielasten terug te brengen. Dan profiteren ook alleenstaanden mee.

De hulp aan de naaste ver weg moet wat ons betreft minder schraal dan dit kabinet voorstelt. Het kabinet lijkt te denken dat er over de grens geen naasten wonen.

Het derde punt waar we als SGP op inzetten, is het terugdringen van het aantal abortussen.

Tot onze grote ontsteltenis is na meerdere jaren waarin het aantal abortussen rond de 30.000 per jaar schommelde, een toename zichtbaar naar bijna 40.000 abortussen per jaar. We zien graag dat de oorzaken hiervan onderzocht worden. Door onderzoek uit het verleden weten we dat huisvesting, geld, en dergelijke een grote rol spelen. Het minste wat je kunt doen als overheid is om deze knelpunten weg te nemen.

Het kabinet lijkt te denken dat er over de grens geen naasten wonen.

* Voorjaarsnota

In de voorjaarsnota staat hoe het gaat met de inkomsten en uitgaven van het Rijk. Komt het nog overeen met de afspraken in de rijksbegroting, gepresenteerd op de laatste Prinsjesdag?

Ga aan de slag met beleid!

Minister Faber wilde geen lintjes tekenen voor vrijwilligers van het COA. De Kamer debatteerde daarover. De SGP is helder: wij zitten niet te wachten op rare fratsen, maar willen een eensgezind kabinetsbeleid zien. Nederland heeft niets aan gedoe, maar snakt naar effectief asielbeleid, naar stikstofruimte en woonruimte. Kabinet, ga aan de slag met oplossingen voor ons land!

Bescherm embryo's

D66 en VVD willen embryo's kweken voor onderzoek. Het standpunt van de SGP: reduceer embryo's niet tot een object voor de wetenschap! Diederik van Dijk zei het volgende in het *Nederlands Dagblad* over het voorstel van D66 en VVD: "Wie de beschermwaardigheid van het prille leven loslaat, begeeft zich op een roetsjbaan."

Weer de wolf...

De wolf stond de afgelopen tijd opnieuw centraal tijdens een fel debat in de Tweede Kamer. Namens de SGP zette André Flach zich in voor de bescherming van mens én dier. Het debat liep al snel hoog op, met een pittige woordenwisseling tussen André Flach en Dion Graus van de PVV. Bekijk de video op ons YouTube-kanaal.

Volg de SGP

U kunt de SGP volgen op sociale media, YouTube of via het WhatsApp-kanaal.

vanommeren
FINANCIEEL ADVIESBUREAU

Jullie hypotheek. Gewoon **goed** en **voordelig** geregeld.

- > Hypotheek voor starter, doorstromer of oversluiser
- > Woningverhuur hypotheek
- > Hypotheek voor ondernemer vanaf 1 jaar zelfstandig
- > Hypotheek zonder verzekering
- > Overwaarde hypotheek voor 60+

✓ **Onafhankelijk advies**

✓ **Deskundig en oplossingsgericht**

✓ **Verantwoord en voordelig**

klanten beoordelen ons met een **9,4**

Hypotheeken | Verzekeringen | Financieringen

Albert Plesmanstraat 2 | 3772 MN Barneveld | Bel **0342 - 42 16 53** | vanommeren-fa.nl

Erkend Financieel Adviseur

SGV
Stichting Gemoedsbezwaarden tegen Verzekeringen

De Stichting Gemoedsbezwaarden tegen Verzekeringen heeft als doel individuele en collectieve voorlichting geven aan en belangenbehartiging van gemoedsbezwaarden tegen verzekeringen.

Voor € 10,00 per kalenderjaar bent u donateur van de stichting en steunt u haar werk. U krijgt dan de door de stichting opgestelde praktische en principiële brochures gratis toegezonden. Ook ontvangt u enkele keren per jaar een nieuwsbrief met daarin actuele informatie.

Telefonische vragen en donateuraanmelding tijdens kantooruren:
0488 - 44 91 54, of via e-mail:
voorlichting@gemoedsbezwaarden.nl

met aandacht gemaakt

elkekast opmaat
WIM VAN WOLFSWINKEL

250+ inspirerende projecten op elkekastopmaat.nl

Bellstraat 20 • Barneveld

BOMBARDEMENT

D. VAN MEEUWEN
Partijvoorzitter

Het begon met een foto van de verbrokkelde toren van de Laurenskerk. Een zwartgeblakerde getuige temidden van een grote ruïne. Eens was dit het mooie oude stadscentrum van Rotterdam. De foto herinnerde aan het Duitse bombardement van Rotterdam op 14 mei 1940. Ongeveer 800 doden waren er te betreuren. Ik heb mijn ouders er vaak over horen vertellen. Zij waren toen jonge ooggetuigen.

“Zo kan een samenleving ook een bombardement meemaken.” Dit hield Professor Dr. Govert Buijs de SGP-jongeren voor. Het gebeurde op hun ledenvergadering, zaterdag 5 april in het schoolgebouw van de Guido de Brès in Rotterdam. De nieuwe voorzitter Johan Roodnat begroette de ongeveer 80 SGP-jongeren. Er zit weer een opgaande lijn in het aantal aanwezigen. Er heerste een uitstekende sfeer en er was veel aandacht voor de lezing. De professor op het podium werd steeds enthousiaster en kon in de pauze bijna niet weggkomen vanwege de vele vragen die hem gesteld werden.

Nederland

“Europa is door het christendom gestempeld”, aldus de spreker. Niet alleen de kerken maar ook de zorg voor de naasten in de vorm van ziekenhuizen zijn christelijke symbolen. Goed bestuur betekende in het verleden Bijbelse waarden als geloof, hoop en naastenliefde in praktijk brengen. Maar ook voorzichtigheid, rechtvaardigheid en moed. Afbeeldingen en gebrandschilderde ramen in kerken en stadhuizen lieten deze deugden zien. In een sluipend en slopend proces zijn deze christelijke waarden afgebroken. In ons eigen land vond in de jaren 60 de grote omslag plaats, aldus de professor. Dit proces duidde hij aan met ‘een bombardement op onze christelijke culturele waarden’. De zelfontplooiing van de mens en de gelijkheids-ideologie vormen de ‘nieuwe religie’.

Wolkenkrabbers

Het Rotterdamse stadsbestuur koos er niet voor om het oude centrum in gerenoveerde en gerestaureerde vorm terug te bouwen, zoals dat elders in Europa wel gebeurde. Het nieuwe

centrum kenmerkt zich door torenhoge flatgebouwen. Daar kun je van alles van vinden, maar vele oud-Rotterdamers vinden dit nog steeds jammer.

Govert Buijs gebruikte dit beeld om ons erop te wijzen dat, net als het oude centrum van Rotterdam, de oorspronkelijke christelijke traditie als hart van onze samenleving niet meer terugkomt. De torenhoge gebouwen symboliseren de al genoemde zelfontplooiing van de mens. Dit kunnen wij. Ónze technieken komen op ‘Babelhoogte’. Maar waar is de kerk gebleven? De toch niet kleine Laurenskerk kun je zelfs vanaf de Van Brienenoordbrug haast niet meer zien. Tientallen kerken zijn gesloten, ook kerken vanuit onze achterban. Van de oorspronkelijk zeventien kiesverenigingen is er nog een over! Dit laat zien hoe het christendom in deze stad bijna verdwenen is.

Dienen

Een bombardement op onze Bijbelse waarden. Dit geldt grosso modo voor ons hele land. Govert Buijs liet de jongeren hier niet mee weggaan. Hij hield hen de lofzang van Maria voor, waar groten en hoogmoedigen van de troon gestoten worden. Hij wees op de woorden van de Heere Jezus, die de kern van een christelijk leven weergaf: dienen en ootmoedig zijn. Een aansprekende lezing, fijn om erbij te zijn en mooi dat onze SGP-jongeren dit thema op de agenda gezet hadden.

De volgende keer hoop ik iets over een bijeenkomst van het SGP-ondernemersplatform in Barneveld te schrijven.

Een bombardement op onze christelijke culturele waarden.

Van de redactie

In 2016 kreeg de SGP een nieuwe huisstijl. Vanaf dat moment stamt onder meer ons huidige logo. Na negen jaar is het tijd voor een nieuwe opfrissing van onze huisstijl. Ons logo blijft hetzelfde, maar onder meer *De Banier* verschijnt wel in een nieuw jasje.

TEKST: DOOR SJON VAN DER REE DOOLAARD

De redactie heeft in de achterliggende jaren via een lezersonderzoek proberen te achterhalen wat goed en wat minder bevalt. Meer dan duizend leden gaven ons overwegend waardeerende reacties. In de doorontwikkeling van ons partijblad hebben we die reacties, aanbevelingen en bijsturingen ook proberen mee te wegen.

Het is de uitdaging van een zeer uiteenlopend ledenbestand om al die verschillende categorieën aan te spreken. Dat gaat dan over mannen en vrouwen, ouderen en jongeren, politiek meer of minder geïnteresseerden, maar ook leden met heel verschillende opleidingen en beroepsgroepen. En hoe bereik je vooral hen die *De Banier* eerst niet doorbladerden, laat staan gingen lezen? We horen het graag waar we ons kunnen verbeteren.

Een aantal specifieke onderwerpen willen we nog uitlichten.

1. Het ontwerp door Treffend & Co
2. Het drukken door De Groot – grootsgedrukt
3. Het bezorgproces via Erdee Distributie

TREFFEND&CO

Het ontwerp

Hans van Lindenberg, werkzaam bij Treffend & Co, was als externe magazine-expert nauw betrokken bij de recente vernieuwing van De Banier.

Nieuw ontwerp

Van Lindenberg: “Eerder dacht ik mee bij het ontwikkelen van de nieuwe merkidentiteit en de huisstijl van de SGP. Deze positionering en vormgeving moesten duidelijk terugkomen in de vernieuwde editie van De Banier.

Dat, gecombineerd met de maatschappelijke relevantie van een partijblad, maakte dit proces bijzonder boeiend. Het vroeg aandacht om de verschillende partijonderdelen een passende plek te geven in het blad, maar tegelijkertijd rekening te houden met de eisen van een modern tijdschrift. Daarbij speelt de politieke realiteit natuurlijk mee: het vraagt om flexibiliteit. Tegelijkertijd wilden we het blad aantrekkelijker en uitnodigender maken. Het moest journalistiek inhoudelijk kloppen, leden verbinden én prettig lezen.”

Politieke interesse

In de nieuwe opzet bieden we enerzijds inhoud voor mensen met bovengemiddel-

de politieke interesse, anderzijds willen we ook hele gezinnen kunnen aanspreken door thema's die breder aanspreken.

Visueel aantrekkelijk

“In het ontwerp hebben mijn collega's van Treffend & Co het blad beter leesbaar en tegelijkertijd visueel aantrekkelijk willen maken. Met meer ruimte, visuele afwisseling, een helder stramien en natuurlijk de doorvoering van de nieuwe huisstijl. We wilden vooral bereiken dat het blad uitnodigt om opengeslagen te worden en prettig leest – dat het simpelweg fijn is om in handen te hebben.”

Het drukproces

Petra de Koster, werkzaam als accountmanager bij De Groot – grootsgedrukt, geeft een inkijkje in de duurzaamheidsontwikkeling van de drukkerij waar *De Banier* nu al jaren gedrukt wordt.

Duurzaamheid

De Koster: “Wij zijn ons ervan bewust dat drukwerk veel kan vergen van het milieu. Doordat wij duurzaamheid en ons MVO-beleid (maatschappelijk verantwoord ondernemen) centraal stellen, is CO²-neutraal drukken voor ons mogelijk! Als voorbeeld: We recyclen 100% van het papierafval en compenseren de kleine hoeveelheid onvermijdelijke CO²-uitstoot.”

Papierssoort

Tegenwoordig zie je steeds meer tijdschriften met een matte papierssoort. Daarover heerst soms het misverstand dat je daarmee de duurzamere keuze maakt. “Wat betreft de milieu-impact: er

is geen significant verschil tussen mat en glanzend papier. Beide opties zijn qua duurzaamheid vergelijkbaar, mits ze afkomstig zijn van een milieuvriendelijke bron of FSC-gecertificeerd (zie p. 31) zijn. Je kunt dus gerust kiezen op basis van voorkeur voor uitstraling of gevoel, zonder je zorgen te maken over het milieuaspect.”

Diepere betrokkenheid

Maar waarom doet de SGP nog aan drukwerk. Het kan toch allemaal digitaal? Ook daarover heeft Petra de Koster nog wat om mee te wegen: “Lezers nemen de tijd voor een fysiek magazine. Ze bladeren op hun gemak en blijven vaak langer bij een artikel hangen. Dat zorgt dus ook voor diepere betrokkenheid bij het merk (de SGP). Een gedrukt magazine wordt vaak (een tijdje) bewaard – op tafel, in de wachtkamer, of thuis op de stapel. Het blijft zichtbaar en herleesbaar, wat de levensduur van de inhoud verlengt. Een magazine op de mat of op een bureau is een tastbare herinnering aan het merk. Het is een uitstekende manier om regelmatig in beeld te blijven, zonder opdringerig te zijn!”

De bezorging

Marnix Roos, werkzaam bij de logistieke afdeling van Erdee Media Groep, neemt ons mee in een paar facetten van het distributieproces bij Erdee Distributie.

Gezamenlijke bezorging

Voor de SGP is het belangrijk dat *De Banier* op een betrouwbare manier bezorgd wordt, zonder dat dit extra kosten van ons vraagt. We moeten het immers hebben van onze trouwe leden en van overheidssubsidie. Een ander voordeel is dat *De Banier* samen met andere christelijke bladen op de mat valt. Het geeft wederzijds een voordeel om van die gezamenlijkheid gebruik te maken en extra eenheid uit te stralen. Roos: “Het voordeel voor de SGP is dat ruim 90% van jullie leden samenvallen met ons klantenbestand. Daarmee kan er veel gecombineerd worden. Banierlezers die niet in het verspreidingsgebied van Erdee Distributie wonen, krijgen *De Banier* via PostNL bezorgd. De kans is dan inder-

daad groot dat *De Banier* hierdoor later op de mat valt.”

Plastic

De vraag is weleens gesteld: moet het nu echt in zo'n plasticverpakking? Zeker SGP-leden die alléén *De Banier* in een folie krijgen, kunnen dan vreemd opkijken. Roos: “Omdat wij alle periodieken op adresniveau samenvoegen is het noodzakelijk dat deze (in plastic) geseald worden. *De Banier* heeft voor verreweg het grootste deel een samenloop met andere periodieken zoals de (twee) wekelijkse landelijke kerkbladen van de diverse kerkverbanden. De grote impact van Erdee Distributie op duurzaamheid is dat al die afzonderlijke periodieken niet apart geseald, maar bij elkaar in één *sealbag* terechtkomen. Daarmee zorgt Erdee Distributie voor een vermindering van 60% foliegebruik. Voor het sealen gebruiken wij bovendien herbruikbare of recyclebare folie. Ook dat is minder milieubelastend. Uiteraard blijven wij kijken naar mogelijkheden om een volgende stap te zetten, maar gezien het proces is een werkbaar en beter alternatief (nog) niet gevonden.”

Een fractie SGP in Hoogeveen

“EEN SOORT GEWETEN IN DE GEMEENTERAAD”

TEKST: MARTIJN DONSELAAR

Brand van Rijn is bezig aan zijn tweede raadsperiode in Hoogeveen. Oorspronkelijk komt hij uit Ermelo, maar via Genemuiden belandde hij in Elim. Van Rijn is getrouwd, vader van twaalf kinderen en hij is de kleinzoon van voormalig partijleider ir. C.N. van Dis senior.

Wat is het belang van een SGP-zetel in Hoogeveen?

“In de eerste plaats vervult de SGP de rol van een soort moreel kompas. Een goed voorbeeld daarvan is de discussie rondom de komst van een coffeeshop. Anderhalf jaar geleden bleek een meerderheid van de raad vóór te zijn, terwijl we als samenleving juist strijden tegen allerlei ongezonde gewoonten. Ik heb me daar fel tegen uitgesproken, omdat een coffeeshop ook criminaliteit aantrekt. Helaas was er alsnog een meerderheid voor en inmiddels gaat de procedure van inschrijving van start. Toch hebben we onze bezwaren breed kunnen uitdragen in de media. Een ander voorbeeld is het tegenhouden van grievende uitingen in het publieke domein. Zo werden billboards van een poppodium met Godonterende teksten geplaatst. De stemmen staakten, waardoor er geen meerderheid was. Inmiddels werden de posters wel verwijderd. Verder komen zondagsactiviteiten regelmatig ter sprake; wij zijn daartegen, maar bijvoorbeeld de ChristenUnie stelt dat ze het anderen niet kunnen verbieden.

Ook op financieel gebied bewaken we de haalbaarheid van plannen. In 2022 wilde de raad 20 miljoen investeren in diverse projecten. Wij vroegen ons toen af of dat uitvoerbaar was, gezien de beperkte capaciteit. De jaarrekening van 2023 gaf ons gelijk: minder dan een kwart van het budget is daadwerkelijk benut. Onze rol als financiële waakhond is dus hard nodig.

Hoe is de verhouding met de andere partijen?

Met de meeste partijen heb ik een goede verstandhouding, al blijft het met D66 soms lastig. Wanneer ik principiële standpunten inbreng, proberen ze die vaak af te kappen met een procedurele opmerking. Zelf doe ik dat niet; als zij met goede voorstellen komen, steun ik die ook.

In Hoogeveen zijn 31 raadszetels. Doordat de SGP vaak nét die ene extra stem kan leveren, kunnen we in sommige gevallen doorslaggevend zijn.

Zijn er thema's waarop de SGP alleen staat?

Zeker, rondom grafrechten hebben we een discussie gehad. En ook de regenboogvlag was zo'n discussiepunt. Verder probeer ik een kerntakendiscussie op gang te brengen over subsidies: moeten we alles zomaar blijven financieren? Helaas sta ik hierin grotendeels alleen, maar het is een langetermijnproces waarbij bewustwording al een mooi doel is.

Wat was voor u een bijzonder moment?

De kwestie rondom burgemeester Tjalma was zeer indrukwekkend. Op 16 mei 1940 liet hij de namen en adressen van zo'n 268 Joodse inwoners noteren, van wie uiteindelijk slechts een gering aantal terugkeerde. Ondanks dit verleden was hij geëerd met het ereburgerschap van Hoogeveen en waren een park en een kazerne naar hem vernoemd. Historicus Albert Metselaar bracht dit alles aan het licht, waarna wij in de raad aandrongen op het ontnemen van het ereburgerschap, de naamswijziging van een park en excuses aan de Joodse gemeenschap. Hoewel onze motie niet werd aangenomen, werd uiteindelijk toch alles uitgevoerd zoals we hadden voorgesteld. De huidige burgemeester bood tijdens een indrukwekkende bijeenkomst in de voormalige synagoge excuses aan, waarvoor ik hem hartelijk heb bedankt. Tot op de dag van vandaag krijg ik hier reacties op, onder anderen van mensen die de oorlog hebben meegemaakt.

Hoe kijkt u naar de toekomst?

Belangrijke dossiers zijn woningbouw en de huisvesting van arbeidsmigranten. Dit moet zorgvuldig worden gereguleerd en vastgelegd. Verder blijft het een uitdaging om ervoor te zorgen dat Hoogeveen financieel gezond blijft en dat we onze principes blijven uitdragen in de raad. Ondanks dat we soms alleen staan, blijven we ons inzetten voor een Hoogeveen waarin christelijke waarden een plek krijgen.

EEN FRACTIE SGP

In deze rubriek ziet u 'een fractie SGP', of ontmoet u een van de leden uit onze kleurrijke SGP-familie met een persoonlijk of inspirerend verhaal.

Tips? debanier@sgp.nl

'passend advies voor ZP-ers'

'eerlijk advies voor particulieren'

'duidelijk advies voor het MKB'

ZP

PARTICULIEREN

MKB

Zuiderzeestraatweg 135c - 3849 AC Hierden - T 0341 - 45 13 60 , Stakenbergweg 154 - 8075 RB Elspeet - M 06 - 51 15 75 52
herman@kantoorvandenbergh.nl - kantoorvandenbergh.nl

> Mantelzorgwoningen

> Prefab woningbouw

> Recreatiewoningen

> Timmerwerk

Wekerom | info@dambouw.com | www.dambouw.com

ALL ABOUT POTATOES

Voorgebakken

Vers verpakt

Voorgekookt

Akkerseweg 13b, 5321 HG Hedel, T +31 (0)73 599 20 93, E info@quiks.nl

QUIKS.NL

Geen bangmaaksessie

EVERT JAN NIEUWENHUIS
Burgemeester van Waddinxveen

Het burgemeesterschap heeft iets kameleonachtig. Het ene moment zit je een gemeenteraadsvergadering voor, het andere moment zit je bij een 60-jarig huwelijk. Het ene moment bespreken we als college de Waddinxveense financiën, het andere moment word ik geïnterviewd door twee jonge 'Driestarianen'. Van een pittige vergadering naar een indrukwekkend levensverhaal. Van complexe dossiers naar een gesprek met openhartige jongelui. Die afwisseling is mooi. Wat zou het saai zijn zonder! Vorige week had ik een bijzondere afwisseling in de agenda: van het werk in één keer door naar de kerk.

Van het werk...

Aan het einde van een werkdag was er een regionale bijeenkomst met burgemeesters en hun crisisadviseurs rondom het thema 'weerbaarheid en hybride dreigingen'. Twee sprekers van formaat namen ons mee naar de donkere kant van de huidige tijd. De wereld om ons heen is instabiel en dreigingen nemen toe. Hoe zorgen we voor een weerbare samenleving? Wat gebeurt er bijvoorbeeld als de stroom een week uitvalt? Denk aan ziekenhuizen, voedselvoorzieningen en volksgezondheid. Wie doet wat? Wat is de rol van de burgemeester? Vragen waar we anno 2025 helaas niet aan ontkomen. Tegelijkertijd weten we dat ingrijpende gebeurtenissen ook mooie dingen losmaken. Positieve krachten in de samenleving, waarbij mensen opstaan en hulp bieden. Kortom, het was geen bangmaaksessie. Maar wel een bijeenkomst waar we de realiteit indringend onder ogen zagen. Juist ook als het gaat om de rol en positie van de burgemeester.

...naar de kerk

Het was vervolgens even haasten: van het werk naar de kerk. Een snel broodje op het Alphenstads stadhuis, snel naar het station en dan nog even lopen naar de kerk. Een nogal abrupte overgang. Van een raadszaal met burgemeesters naar een kerkzaal met een kerkelijke gemeente. Van aardse sprekers naar Gods Woord: "Te dien dage, spreekt de HEERE der heerschers, zult gijlieden een iegelijk zijn naaste nodigen, tot onder den wijnstok en tot onder den vijgenboom" (Zacharia 3:10).

De kanttekening zegt hierbij: "Gij zult in vrede leven en van alles genoeg hebben". Aan het einde van de dienst, klonk een ander perspectief, ver over onze zorgelijke tijden heen: "Al zou morgen de derde wereldoorlog uitbreken, dan is het toch waar: 'In de grootste smarten, blijven onze harten, in de Heere gerust.' (...) Hoe ziet onze toekomst eruit? Ik heb steeds minder verwachting van deze wereld, van de politiek, van het wereldbestuur (...) En toch, de toekomst van de kerk is vrede, eeuwige vrede."

Wat een waardevolle afwisseling in mijn agenda. De verantwoordelijkheid blijft. Maar Hij regeert.

In de grootste smarten, blijven onze harten, in de Heere gerust.

23

Dominee Abma, Putten en Israël

Tachtig jaar na de bevrijding maken de verhalen over de Tweede Wereldoorlog nog steeds indruk. Geschiedenis die pijn doet of juist kan inspireren. Dat geldt ook voor oorlogsverleden dat vervlochten is geraakt met de SGP.

TEKST: **ARDJAN BOERSMA** HISTORICUS, MEDEWERKER
BIJ DE SGP-TWEEDE KAMERFRACTIE

Razzia

Zaterdagochtend 30 september 1944. Tussen Putten en Nijkerk beschieten verzetsstrijders een auto met hoge Duitse officieren. De nazi's zijn woedend en eisen wraak. Die zondagochtend wordt Putten hermetisch afgesloten. Direct na afloop van de kerkdiensten begint de razzia. De Duitsers drijven alle mannen, vrouwen en kinderen bijeen. 's Avonds worden de vrouwen en kinderen naar huis gestuurd. De mannen brengen de nacht door in de Oude Kerk. De volgende dag voltrekt zich het vonnis. Putten wordt platgebrand. Vrijwel de gehele mannelijke beroepsbevolking moet op transport.

De plaatselijke ds. C.B. Holland biedt zich aan. "Neem mij en laat mijn schapen gaan!" Dit wordt geweigerd. Vlak voor deportatie verzoekt hij de Duitsers te mogen bidden. Dat mag. Vervolgens vraagt hij de

mannen psalm 84 vers 3 en 4 te zingen. Eerst weifelend, dan krachtiger: "Welzalig hij, die al zijn kracht en hulp alleen van U verwacht". In totaal kost de razzia het leven aan 552 Puttenaren. Velen sterven in concentratiekampen als Bergen-Belsen, Neuengamme en Ladelund door ziekte, dwangarbeid of uitputting.

Abma

In 1959 wordt ds. H.G. Abma in Putten bevestigd als hervormd predikant. Hij is op dat moment hoofdbestuurslid van de SGP. In 1963 wordt Abma Kamerlid, maar hij houdt een bijzondere band met het dorp. Het trauma van Putten doet Abma veel. In oktober 1960 schrijft hij erover in de lokale kerkbode.

"Wanneer het gaat schemeren in de Oude Kerk gaan mijn gedachten uit naar die laatste uren daar doorgebracht. Waar we begroeven en begraven werden in de dood van Christus, daar begon de smartelijke weg naar het graf in de vreemde. Alle kwaad weren of ten beste keren. Die zin klonk in het uur van hun doop. Het kwaad van wegvoering en ondergang werd niet direct geweerd. Moge het tegen beste gekeerd zijn. Dat is ons vurige verlangen. Opdat de zware reis vanuit de kerk moge geëindigd zijn in de eeuwige tabernakelen."

◀ **Hoorzitting met ds. Abma in de Tweede Kamer over de vrijlating van de "Drie van Breda", 1972**

Trauma

De razzia slaat een diepe, collectieve wond, maar er wordt eenzaam gerouwd. Er is onbegrip en wantrouwen naar mannen die het overleefd hadden. In een tijd van wederopbouw is van hulpverlening of begeleiding geen sprake. Waar na de oorlog helemaal weinig aandacht voor is, is het trauma van Joodse Nederlanders. Tot in de jaren zestig staan bij oorlogsherdenkingen vooral Nederlandse verzetshelden en slachtoffers centraal. Intussen komt in de Nederlandse Hervormde Kerk wél bezinning op gang over de relatie tussen de kerk en Joden. De kerk spreekt formeel verbondenheid uit met de Joden. Onder anderen dr. A.A. van Ruler draagt hieraan bij, iemand door wie Abma is beïnvloed. In 1971 maakt Abma een rondreis door Israël: "Ik denk er nog vaak aan terug, ik verlang opnieuw te gaan".

Bijbellezingen

Abma's Israëlliefde blijkt ook uit een serie Bijbellezingen over Esther die hij als Puttens predikant houdt. Hij onthult antisemitisme als een venijnig en eeuwenoud gif.

"De leidende gedachte van Haman bezielt nog telkens verleidende leiders dezer wereld, die in hun program van strijd de algehele uitroeiing van de Joden hebben opgenomen. Geen wonder. Ten diepste is het een haat tegen de God van dat fel gehate volk. Het is een toppunt van huichelarij en verblinding, wanneer we nimmer de antisemitie in eigen hart tot onze huivering ontwaarden. De laatste oorlog heeft ons pijnlijk getoond dat de gedachte van Haman menigeen inspireert tot schandelijke bloedbaden. Alle antisemitisme is in oorsprong en aanleg haat tegen de HEERE, de God van Sem, Wiens Naam gezegend is tot in eeuwigheid."

De Drie van Breda

Op een zeker moment komen ds. Abma's

ds. H.G. Abma, partijleider 1971-1981

politieke werk, zijn betrokkenheid op de razzia én zijn verbondenheid met Israël bij elkaar. Begin jaren 70 ontstaat grote verontwaardiging over een vrijlatingsverzoek van drie oorlogsmisdadigers. Deze 'Drie van Breda' hadden een direct aandeel in de Holocaust. Op 29 februari 1972 debatteert de Kamer, urenlang en emotioneel. Abma's gave om diepzinnige, principiële en theologische gedachten fris en origineel te verpakken, komt voluit tot z'n recht. De Tweede Kamer luistert ademloos.

"Ik heb van mijn leven iets te maken gehad met het leed van de gezinnen in Putten. Iemand vertelde mij eens: 'Een wonder, dat ik niet weggevoerd ben, maar die eerste maanden, toen de ramp bekend werd, dat er ruim 550 waren gebleven, dorst ik mij niet in het openbaar in het gezelschap van mijn vrouw te vertonen om het leed van honderden weduwen niet te verzwagen. Ik voelde mij', zo zei hij, 'gewoon schuldig'. De man had part noch deel. Het lijkt mij psychologisch zo moeilijk een gratieverzoek in te dienen door deze misdadigers, een gratieverzoek, waarin berouw vervat is. Als je je al schuldig voelt, als je part noch deel hebt, hoe moet het dan wel zijn, als je een werkzaam aandeel hierin hebt gehad?

'God', zo zegt men en wij hebben dat in deze dagen heel vaak moeten horen, 'is

toch immers barmhartig, de barmhartigheid zelf?'. Ik heb op de vraag: 'Is dan God niet barmhartig?' het antwoord geleerd: 'God is ook rechtvaardig'. Die woorden hebben mij deze dagen niet losgelaten: maar ook rechtvaardig. Juist deze zomer heb ik gestaan in Ladelund, waar meer dan 100 Puttenaren begraven zijn, en juist deze herfst was ik bij het monument van de herinneringen in Jeruzalem – Jaad Wascheem – dat de herinnering aan 6 miljoen levend houdt. Als wij pogen volksvertegenwoordigers te zijn, moeten wij met name dan niet denken aan het Joodse volksdeel: Israël, de beminden, zoals het Nieuwe Testament zegt?

Er is ontzaglijk veel gepraat over een toekomstige humane samenleving, waarin dingen als wij vandaag bespreken nooit meer mogen en kunnen gebeuren. Wij zijn niet zo optimistisch daarover. Wij lezen weer van Jodenvervolgung. Nazi's kunnen dat doen, maar ook naties. Wij zijn niet zo gelovig, als over die humane samenleving wordt gesproken. Als Israël op zijn plaats komt; de oudste zoon – het Joodse volk – thuiskomt bij de Vader, dan gaat het gebeuren. Dan is er de heilstaat. Vrede zij over Israël!"

i Een langere versie van dit artikel is te lezen op sgp.nl.

Kunstmatige intelligentie in Bijbels perspectief

Een uitvinding die ingrijpender is dan die van de smartphone

Tijdens twee bijeenkomsten gaan deskundigen in op wat AI nou eigenlijk is en wat het doet met ons mensbeeld.

Wat is AI?

Voor wie

Iedereen die meer wil weten over AI

Sprekers

Steef de Bruijn (RD) en
Laurens van der Tang (Yona)

Datum en tijd

D.V. 22 mei 2025, 19.30 uur

Wat doet AI met ons?

Voor wie

Ieder die al wat van AI afweet en behoefte heeft aan fundamentele Bijbelse doordenking

Sprekers

Ilyaz Nasrullah, digitaal strateeg
en Aart Nederveen, hoogleraar
toegepaste MR fysica (UvA)

+ interactieve workshops

Datum en tijd

D.V. 27 mei 2025, 19.00 uur

Locatie:
Het Kruispunt, Verlengde Parallelweg 12, Barneveld

Ga voor meer informatie en aanmelden naar
beleefenontmoet.rd.nl of scan de QR

Op zoek naar een architect?

Maak kennis met Architectenbureau **BORN** BV BNA!

Een veelzijdig bureau dat oplossingsgericht denkt en werkt. Goed luisteren naar de wensen van onze opdrachtgevers en het respecteren van de financiële kaders is voor ons vanzelfsprekend. Onze passie is om alle wensen op een creatieve en aansprekende wijze te vertalen in realiteit. Tot op detailniveau! We hebben veel ervaring met onder meer kerkbouw, scholenbouw, woningbouw, utiliteitsbouw en de zorgsector. En mogen werken aan inspirerende projecten in heel Nederland.

0187-482466 | info@bornarchitecten.nl
www.bornarchitecten.nl

Denk vooruit

“Voor de toekomst dringt de vraag zich op hoe Nederland weerbaar blijft tegen toenemende dreigingen. We moeten voorbereid zijn (...) ook thuis moeten mensen zich wapenen tegen een tijdelijke uitval van bijvoorbeeld stroom en water.” Aldus de koning in de troonrede van 2024. We hoorden het ook van hoge militairen, bestuurders en secretaris-generaal van de NAVO, Mark Rutte.

TEKST: SJON VAN DER REE DOOLAARD

Sommigen vinden het overdreven, of zelfs angst zaaien. Bij anderen is het urgentiebesef wel ingetreden. Daar hoor je meer woorden als het is ‘common sense’, Het hoort bij de ‘opvoeding tot een verantwoordelijk burger’. De Nederlandse overheid start te een campagne met de appellerende titel ‘Denk vooruit’.

DENK VOORUIT...

- ▶ door hierover rustig te praten met de mensen om je heen;
- ▶ door te raadplegen welke stappen je zou kunnen nemen: denkvooruit.nl;
- ▶ door dingen aan te schaffen die nodig zijn om 72 uur vooruit te kunnen: een noodpakket.

WAT ZEGT DE SGP?

Het is niet vanwege een acute dreiging, maar “zorg dat je dat noodpakket gewoon in huis hebt”, aldus Chris Stoffer. Tegelijkertijd: “wat er ook gebeurt, vertrouw op God, want Hem loopt niets uit de hand”.

EN DE BIJBEL DAN?

Volg hiervoor de richtlijn van Deuteronomium 6, ‘opdat uw dagen verlengd worden’.

Defensie versterken,

MAAR ZO MIN MOGELIJK VIA EU-SCHULDEN

Onze defensie moet snel sterker. Dat vindt bijna iedereen nu. De EU wil meehelpen door gezamenlijke aankopen te organiseren. Prima, maar niet als we dat doen door EU-schulden. Lease-kogels of tanks-op-afbetaling? Dat werkt niet.

TEKST: BERT-JAN RUISSEN

Beter laat dan nooit. Dat is wel van toepassing op de defensieversterking in Europa. Veel regeringen op ons continent zijn pas in actie gekomen nu Amerika ons geen militaire steun meer garandeert. Zonder de VS staat ons continent erg zwak tegen de groeiende Russische dreiging. Hoog tijd voor achterstallig onderhoud en nieuwe investeringen!

De EU biedt aan om groepsaankopen te organiseren, voor landen die dat willen. Een goede zaak, lijkt ons. Nederland, Duitsland en veel andere landen willen fors gaan inkopen. Als ieder land zelf eigen tanks, drones of satellieten gaat bouwen, is dat niet efficiënt.

Want, u merkt het zelf: als je ergens meer van koopt, kunnen de kortingen oplopen. Een voordeel is het ook dat legers dan vaker hetzelfde materiaal gebruiken: ze kunnen zo makkelijker bijvoorbeeld reserveonderdelen uitwisselen. Landen kunnen ook samen eigenaar worden van bijvoorbeeld dure satellieten.

Begin april spraken ministers van Financiën van EU-landen hier al over in Warschau. Deze samenwerking komt nu van de grond in het zogeheten Europees Defensie Mechanisme (EDM).

Deze groepsaankopen is precies wat de SGP van de EU verwacht: een ondersteunende rol. Ieder land kan inschrijven voor de delen die het nodig heeft. Nederland met al zijn bruggen en havens heeft immers ander materiaal nodig dan bijvoorbeeld Luxemburg.

Maar de SGP heeft wel bezwaar tegen een ander deel van het EU-plan voor defensie. Zoals zo vaak, gebruikt Brussel een crisis om meer bevoegdheden en budgetten te verwerven. Dat vinden we niet nodig.

Leningen

U herinnert zich wellicht het bericht "Europa trekt 800 miljard euro uit voor defensie." Dat klinkt stoer, maar wie beter kijkt, ziet dat het allemaal geleend geld is. Want om al de nieuwe tanks, luchtafweer en satellieten te betalen, wil Europese Commissie 150 miljard euro lenen en weer uitlenen aan EU-landen. Deze gezamenlijke schulden vinden we niet nodig. Ieder land moet zelf geld zoeken en desnoods lenen, vinden we. Het solide Nederland kan bijvoorbeeld zelf goedkoper lenen dan de Europese Commissie.

Bovendien wil Brussel hogere staatsschulden toestaan in de EU-landen: totaal 650 miljard euro extra boven de EU-norm (waar toch al bijna geen land zich aan houdt). Wij vinden ook dit niet verstandig. Veel Europese landen hebben al veel te hoge schulden. Koplopers zijn Italië en Griekenland met een staatsschuld van zo'n 1,5 keer de economie (ter vergelijking: in Nederland is dat 0,4). Beter is de huidige begrotingen te hervormen, zodat echt geld beschikbaar komt.

Uiteraard kun je tegenwerpen: de wereld staat nu op z'n kop. We moeten snel investeren, dus dat geld komt later wel. Dat begrijp ik. Voor sommige landen kan dat zo zijn. Maar die landen kunnen zelf lenen, dat hoeft de EU niet te doen. En dan nog is het beter die schulden snel af te lossen. Want 'geld lenen kost geld', zoals de overheid ons zelf waarschuwt. We moeten een defensiecrisis niet laten uitgroeien tot een schuldencrisis. Wie de oplossing zoekt in 'lease-kogels' of

NAVO-secretaris-generaal Rutte bezoekt een oefening in Letland

BERT-JAN RUISSEN

Lid van het Europees Parlement

'tanks-op-afbetaling', schuift de last door naar toekomstige generaties. Dat moeten we niet willen.

Sommigen zeggen dat we door gezamenlijk te gaan lenen, in ieder geval de zwakke eurolanden helpen. Die zouden zo goedkoper kunnen lenen. Dat is zo, maar verstandig is het niet. Want op die manier haal je de prikkel bij die landen weg om hun economieën te hervormen. Je geeft ze als het ware een leunstoel terwijl ze een schopstoel nodig hebben.

EU-leger?

Voor de Franse president Emmanuel Macron gaat liever een stapje verder. Al bijna tien jaar bepleit hij een EU-leger. Macron denkt aan bataljons soldaten uit alle EU-landen, met Europese wapens en een Europees commando. Met zoveel woorden wil hij daarmee de NAVO vervangen.

De SGP vindt dat idee niet zinvol. Het EU-leger zou slechts bestaande militairen samenvoegen. Daarmee is het geen versterking. Bovendien is het commando nogal vaag: wie beslist in Brussel welke militairen waarheen gaan? Nee, liever houdt Nederland het commando over onze manschappen in eigen hand. De EU heeft trouwens geen operationeel commando-hoofdkwartier om operaties te leiden. De NAVO heeft dat wel, zelfs op meerdere plekken. In deze turbulente tijd lijkt het ons beter om de militaire structuur niet overhoop te gooien. Het is niet slim om je huis te verbouwen als de woning van de burens in brand staat.

Vrede

Sommigen denken wellicht: zijn al deze militaire investeringen wel echt nodig? Wat als een wapenstilstand mogelijk blijkt in Oekraïne? Zou Poetin zijn legers naar huis sturen?

De wereldpolitiek verandert snel, dat is waar. Toch vrees ik dat we sowieso een sterker leger nodig hebben. Zo onderbeemand en uitgekleeft als het leger nu is, is kwalijk. De SGP bepleitte al vele jaren dat we onze defensie moeten versterken,

tot minstens de NAVO-norm van 2% van onze economie. Door de achterstand is inmiddels een hoger percentage nodig. De NAVO-landen verhogen dat percentage fors bij hun top in Den Haag eind juni.

Zeker in West-Europa kennen we feitelijk al 80 jaar vrede. De oudere generatie die de oorlog nog heeft meegemaakt, is grotendeels overleden. De gruwelen zijn vooral geschiedenis geworden. De vrede heeft ons de voorbije jaren wat te gemakkelijk gemaakt. De Russische invasie in Oekraïne en Poetins sabotageacties op de Noordzee en Oostzee, tonen dat die periode voorbij is.

We moeten snel aan de slag. Koop die kogels en bouw die bunkers. Door sterk te zijn, kunnen we mogelijk dreigingen afschrikken. Mogelijk kunnen we onze veiligheid bewaren, opdat we in Europa verder in vrede kunnen blijven leven.

Lease-kogels of tanks-op-afbetaling? Dat werkt niet.

ACTIERENTE!

Stel dat u geld op een bankrekening hebt staan waarvan het niet duidelijk is wanneer u het nodig hebt, dan is onze actierente voor u ideaal! Met onze actierente krijgt u 4,5 % rente op jaarbasis met een korte opzegtermijn, zodat het geld altijd makkelijk en snel terug te roepen is.

4,5%

Met een korte opzegtermijn van twee weken!

Van Dam, Van Dam & Verkade
INVESTEREN IN ONROERENDE ZAKEN

Bel ons op:

020 - 4896 500

elektrische fietsen
sportieve fietsen
stadsfietsen
onderhoud

Leo Joosse
tweewielers
sinds 1984

Dorpsplein 14 · 4363 AC Aagtekerke · 0118 58 13 06
www.leojoossetweewielers.nl

Ga voor industriële automatisering naar Hematech

Wij ontwikkelen en installeren besturingen voor machines, lossen storingen op en voeren onderhoud uit. Hematech bestaat uit een team van professionals, die al jaren in het vakgebied werkzaam zijn.

Besturings-
systemen
programmeren

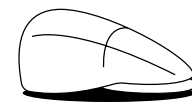

Verhelpen van
storingen

Onderhouden en
optimaliseren

Maasdijk 27, 4261 AC Wijk en Aalburg
info@hematech.nl | www.hematech.nl

Wiegeltjes

MENNO DE BRUYNE
CausEUR
(luchtige redenaar)

Kringloper

Of ik het nieuws nog volg? Het is een van de meest gestelde vragen die ik sinds mijn pensionering, en diensgevolge mijn vertrek uit de Residentie krijg.

Ongetwijfeld welt die vraag op uit beminlijke mensen die oprechte en welgemeende interesse hebben in m'n wel en wee. Waarbij, naar ik vermoed, in veler achterhoofd meespeelt dat ik me als AOW'er stierlijk zit te vervelen achter de geraniums.

Welnu, ik ben zeer erkentelijk voor het hartelijk betoende meelevens. Dat doet een mens goed, AOW'er of niet. Of hij of zij nu in Waarde woont of in Middelburg, resideert in Den Haag of aan hogewal is geraakt in het grensgebied van Friesland en Drenthe.

Causerieën

Maar of ik het nieuws nog volg? Nou, nee, niet echt. Ik kom sowieso tijd tekort. Nog nooit ben ik zó vaak het land in geweest dan na mijn vertrek naar Haulerwijk-Veenhuizen. Voor lezingen en causerieën her en der in den lande, voor rondleidingen in 's Hage, voor familiebezoekjes op de lijn die loopt van het Groningse Oostwold tot het Twentse Enschede, en voor strooptochten in Friesland, Drenthe en Groningen.

Toelichting: ik ben in Friesland een echte kringloper geworden. Ik voel me soms dan ook net m'n Zeeuws meisje uit Kapelle - de kruising tussen een Golden Retriever en een Duitse herder die huize-De Bruyne bewaakt. Maar dan niet snuffelend aan een plasje of hoopje van een soortgenoot, maar speurend naar afgedankte verborgen schatten en juweeltjes die te vinden zijn in winkels als die van Woord en Daad, Dorcas, en ver-

gelijkbare 'sneepershoeken,' zoals ze hier zeggen. Dus wie me in het wild wil zien, grote kans me te spotten tussen uitgerangeerde fluitketels, verlopen klompen, kapot gedraaide lp's en cd's, derdehands Engelse theekopjes, én stapels velletjes papier waar een kaft om zit.

Lintje

Het 'nieuws' volg ik dus nauwelijks nog. Veel nieuws is sowieso oud nieuws. En als er zo af en toe een debatfragment tot me doordringt, heb ik niet het idee dat ik, ware ik Koning Willem-Alexander, mijn handtekening zou zetten voor een lintje voor de debaters. En als ik zie en hoor dat er in de Tweede Kamer nu ook een tweede Geert Wilders losloopt in de persoon van een briesende Timmerfrans, dan denk ik: één Wilders lijkt me meer dan genoeg. Geef mijn portie maar aan Nannie.

Rondjes meireces

Zoals genoegzaam bekend, leid ik nog steeds rond in Den Haag. Het aantal deelnemers per groep is beperkt. Snel aanmelden is dus raadzaam!

mdebruyne@tweedekamer.nl

Enkele dagen in het meireces voor een bezoekje aan de Tweede Kamer en de oude Haagse binnenstad:

- ▶ vrijdagochtend en -middag 2 mei;
- ▶ vrijdagmiddag 9 mei;
- ▶ zaterdagochtend 10 mei.

REDACTIE

drs. D. van Meeuwen en
drs. J.W. van Berkum
(hoofdredactie),
J.S. van der Ree Doolaard
(eindredacteur),
drs. J.A. Schippers, W. de Jong en
C. van Beek
debanier@sdp.nl

PARTIJBUREAU

Dinkel 7, 3068 HB Rotterdam
E info@sdp.nl
T 010 - 720 07 70
Telefonische bereikbaarheid:
maandag t/m vrijdag,
9.00 - 16.30 uur

TWEDE KAMER

Postbus 20018, 2500 EA Den Haag
T 070 - 318 30 45
E sdp@tweedekamer.nl

EUROPEES PARLEMENT

E bert-jan.ruissen@europarl.europa.eu

LEDENADMINISTRATIE

E administratie@sdp.nl

Opzegging van lidmaatschap of
abonnement dient schriftelijk te
geschieden voor 1 december.

CONCEPT EN VORMGEVING

Treffend & Co

ADVERTEREN

Voor advertentiemogelijkheden en
tarieven kunt u contact opnemen
met Treffend & Co.
E werner@treffendenco.nl

BEELDVERANTWOORDING

P. 1: bron: Defensiekrant 12,
mediacentrum Defensie,
Sergeant-majoor Cristian Schrik,
sergeant Jasper Verolme, per-
soonlijk archief Wim Sneek
P. 3, 7: Cees van der Wal Fotogra-
fie P. 6: foto 'Visserij' x.com,
@stasLVVN P. 11: bron: Defensie-
krant 12, archief mediacentrum
Defensie P. 20: Brand van Rijn
P. 24/25: Nationaal Archief
P. 29: bron: flickr.com, NATO

VAN DE REDACTIE

We hebben geprobeerd de
rechten van het beeldmateriaal
zo veel mogelijk te achterhalen.
Indien uw materiaal onrecht
is gebruikt, verzoeken wij u con-
tact op te nemen.

Voor meer informatie
over De Banier: sdp.nl/debanier

MIX
Papier | Ondersteunt
verantwoord bosbeheer
FSC® C006922

emarkable

samen online ondernemen

Met passie en
persoonlijke
aandacht naar
online succes

Dé specialist in e-commerce.

"...Schakelen super snel,
en werken ook nog
nauwkeurig..."

de **kantoor**
specialist.

"...Op ieder online vlak
kennis en ervaring..."

LAMPENTOTAAL

"...Een jong, gedreven
team met veel kennis..."

WERKSCHOENWERELD.NL

"...Jong, dynamisch en
toegankelijk..."

maxilia